

Drugi je dio knjige posvećen istraživanju izvora nekih opscenih dječjih priča. Poneke od njih nalazimo i u Boccaccia, koji je i sam crpao iz usmenih izvora. Gaignebet pokazuje da dobri informatori na području usmene proze ne moraju biti stari ljudi, nego to mogu biti i djeca. Dječji folklor čuva teme koje su odrasli napustili. Autor je odabrao one priče koje su bile najprikladnije za povijesno istraživanje. Rezultati istraživanja pokazuju da nije moguće ustanoviti jedinstvenu shemu po kojoj bi se moglo utvrditi jedinstveno podrijetlo cijelog usmenog dječjeg folklor. Iako mnogi tekstovi jesu nastali kao odjek repertoara odraslih, ipak dječji tekstovi nisu degradirani folklor odraslih. Mnogostrukost izvora svake priče primorala je Gaignebeta da varijante konfrontira bez utvrđivanja sigurne filijacije.

Treći dio knjige svojevrsni je katalog glavnih tema dječje opscene usmene književnosti, koji može poslužiti psihijatrima i psiholozima kao podsjetnik, da im se ne bi dogodilo da individualnoj mašti pripisuju ono što pripada usmenoj transmisiji. Nema sumnje, takav je katalog potreban i folkloristima koji istražuju dječji folklor.

U zaključku, autor daje bitne karakteristike junaka dječjih opscenih priča — junak je dječak, nikad djevojčica, vragolast je, ali i nespretan i opscen. Krajnji zaključak knjige jest hipoteza o dječjem opscenom folkloru kao prežitku prekršćanskog kulta. Smjelost hipoteze ne umanjuje vrijednost inače vrlo informativnog Gaignebetova diela. Knjiga je opskrbljena aneksom sa stranim tekstovima, bibliografijom, indeksom autora, indeksom naslova i anonimima, indeksom tekstova i općim indeksom.

Ivan Lozica

Le folklore de l'enfance. Contributions au Renouveau du Folklore en Wallonie, XII, Ministère de la Culture française, Bruxelles 1982, 114 str.

Riječ je o radovima sa savjetovanja što ga je organizirala Komisija narodnih umjetnosti i tradicija Fondacije Charles Plisnier u Institutu za sociologiju u Bruxellesu, u prosincu 1979. godine. Tema je bila potaknuta Međunarodnom godinom djeteta.

A. Doppagne uvodnim tekstom daje okvir ostalim radovima sa savjetovanja objavljenima u zborniku. On piše o odijevanju djece, o češljanju i frizuri, o »obredu prvog puta« koji se ne proteže samo na tzv. životni ciklus (prva cigareta, prva cura, prve duge hlače) nego i na godišnji ciklus (prva trešnja, jagoda, prvi snijeg, prvi leptir). Piše i o specijalnom jeziku kojim se obraćamo djeci, o dječjim igrama riječima i brzalicama kojima često i studenti glume lome jezik da bi svladali artikulaciju, o dječjim avionima od papira koji neodoljivo podsjećaju na najsvremenije mlazne lovce današnjice. Doppagne naglašava kreativnost djece kojoj skupe igračke brzo dosade i koja sama znaju izraditi jednostavne i bolje.

Zbornik je sačinjen od šest raznorodnih priloga koji pokrivaju različite teme dječjeg folklor. Françoise Loux piše o vjerovanjima i tradicijskim postupcima u Francuskoj vezanim za dječje zube. Tekst je dio opsežnijeg istraživanja o značenju tijela u francuskom tradicijskom društvu J. Lothe de Romrée de Vichenet bavi se problemom napuštanja i »izlaganja« djece u okolici Namura u prošlom stoljeću. Dok je rad F. Loux još ipak vezan uz **folklor djece** ili barem za **djecu**, ovaj drugi više je historiografski i sociološki orijentiran i gotovo da izlazi iz teme zbornika. Treći rad u zborniku, međutim, dosta sustavno obrađuje dječju igru **vraga i anđela** (ili **prodavanja boja**) u Valoniji, uz navođenje komparativnog materijala iz drugih zemalja. Autor, R. Pi-

non, pažljivo analizira zapisane varijante, nazive likova u igri, interpretira značenje igre kao konzultiranje sudbine da bi se vidjelo koje dijete ide u pakao, a koje u raj. Naglašavaju se tri ključna momenta u igri, pokazuje se da je shema igre ujedno dramska shema, a paralele u različitim zemljama potiču na dopunska istraživanja.

Samuël Glotz, konzervator internacionalnog muzeja karnevala i maske u belgijskom gradu Binche piše o sudjelovanju djece u karnevalu. Glavna Glotzova pitanja odnose se na ulogu djece u sredinama (uglavnom gradovima) gdje karneval odraslih slabi, i na ulogu djece u tradicijskim sredinama gdje običaji žive i dalje u izvedbi odraslih. Autor daje povijesni pregled sudjelovanja djece u binškom karnevalu od početka stoljeća do 1979. godine. Razlikuje slobodno sudjelovanje djece u karnevalu od organiziranog sudjelovanja u grupama odraslih ili u posebnim dječjim grupama.

Posthumno objavljen rad E. Sennya predstavlja zbirku tradicijskih valonskih pjesama namijenjenu školskoj upotrebi, popraćenu dubinskom analizom ritmičkih i melodijskih sustava. Tekst je pokušaj da se s muzičkog stajališta znanstveno razvrsta valonska folklorna glazba.

Posljednji prilog u zborniku bavi se igrom špekula. André Sommereyn istraživao je špekulacije uglavnom na području valonskog dijela Brabanta. U uvodnom dijelu teksta autor ukratko daje opće podatke i spominje neke od teorija koje objašnjavaju smisao igre, da bi u drugom dijelu dao opis igre u praksi, obuhvativši sedam varijanata.

Knjiga završava novinskim izvještajima sa savjetovanja. Sažmemo li rezultate na temelju radova objavljenih u zborniku, ostaje dojam raznorodnosti, nepotpunosti i fragmentarnosti. Skup nije uspio svladati širinu teme dječjeg folkloru, ali su radovi usprkos tome koristan doprinos deficitarnom području.

Ivan Lozica

G. V. Dovženok, Ukraïns'kyj dytjačyj fol'klor (viršovani žanry), Akademija nauk Ukraïns'koï RSR. Instytut mystectvoznanstva, fol'kloru ta etnografii, »Naukova dumka«, Kyïv 1981, 172 str.

Monografija **Ukraïnski dječji fol'klor** sadrži studiju uz poneke primjere tzv. dječjeg folkloru. Monografija je podijeljena u poglavlja, i to: uvodni dio u kojem se objašnjava da je termin »dječji fol'klor« uveo G. S. Vinogradov dvadesetih godina ovog stoljeća, a pod tim je pojmom razumijevao folklorni repertoar koji izvode sama djeca, za razliku od termina »poezija pestuvannja« (što bi u prijevodu glasilo »mazna poezija«) koju izvode odrasle osobe da bi uspavale, mazile, zaigrale ili zabavile djecu. Za razliku od Vinogradova, autor knjige obje ove grupe svrstava pod jedan termin: »dječji fol'klor«. Prvo poglavlje pod nazivom **Publikacije i istraživački rad na dječjem fol'kloru** govori o dječjem fol'kloru kao »nahočetu« u odnosu na stupanj istraživačkog i zapisivačkog rada u oblasti folkloristike. Navodi pojedine zbirke, kalendare i rukopise u kojima se može pronaći poneka pjesmica iz grupe dječjeg folkloru.

Drugo poglavlje **Uspavanke i zabavljanke** obrađuje te dvije vrste pjesama, njihovo značenje, funkciju, vezu s tradicijom i ostalim vrstama u usmenoj književnosti, bogatstvo motiva i prezentacije tema, različitost emocionalnih pristupa na ponekim, uglavnom fragmentarnim primjerima pjesama.

Treće poglavlje **Pjesme za zabavu i pjesničke tvorevine dječjeg repertoara** govori o tvorevinama koje izvode sama djeca. Zapaža velike razlike u vrstama pjesmica, njihovim značenjima, prigodama kada se izvode, u samom izvođenju. I u ovom poglavlju ima nekoliko primjera dječjih pjesmica, brojalice, uzrečica, rugalice, pitalica, zdravica, koledarskih te božićno-novogodišnjih prigodnih pjesmica. Četvrto poglavlje pod nazivom **Dječje fol'klorne igre** predstavlja izbor određenih dječjih iga-